

ТАКСОНОМІЯ ЄС ЯК ІНСТРУМЕНТ СТАЛОГО ФІНАНСУВАННЯ: ПЕРСПЕКТИВИ ВПРОВАДЖЕННЯ В УКРАЇНІ

У статті розглянуто еволюцію, правові механізми та інституційну архітектуру таксономії ЄС як класифікатора сталих видів діяльності, включно з Регламентом (ЄС) 2020/852 та делегованими актами. Продемонстровано її інтеграцію у режими розкриття фінансової та корпоративної інформації згідно з Регламентом про розкриття інформації про сталі фінанси (SFDR) та Директивою ЄС про корпоративну звітність зі сталого розвитку (CSRD). Охарактеризовано роль Європейської Комісії, Платформи зі сталого фінансування, а також експертної групи держав-членів та європейських наглядових органів у формуванні й оновленні критеріїв. Наголошено на ринковому ефекті прозорості: таксономія не встановлює заборон, однак через стандартизоване розкриття зменшує інформаційну асиметрію, висвітлює трансформаційні та регуляторні ризики «коричневих» активів і стимулює переорієнтацію капіталу у «зелені» проекти, зокрема ВДЕ. Проаналізовано актуальний стан запровадження національної таксономії в Україні, що виявив відсутність нормативно закріпленої таксономії за наявності фрагментарних ініціатив НКЦПФР, НБУ, Мінекономіки та інших координаційних утворень. Зроблено висновок про необхідність динамічної сумісності з правом ЄС та запровадження обов'язків розкриття як передумови доступу до міжнародного капіталу. Рекомендовано ухвалити національну таксономію, засновану на вимогах Регламенту (ЄС) 2020/852 та супутніх актах щодо ESG-розкриття; створити міжвідомчу структуру при НКЦПФР для розробки та оновлення технічних критеріїв; визначити механізми координації між ключовими органами державної влади; а також запровадити систему підготовки фахівців у сфері сталого фінансування.

Ключові слова: таксономія ЄС, екологічна сталість, принципи ESG, залучення капіталу, зелені інвестиції, зелена економіка.

Постановка проблеми. Орієнтація на екологічно сталі види економічної діяльності залишається загальносвітовим трендом, що зумовлюється як прагненням зберегти навколишнє природне середовище для наступних поколінь, так і потребою подолати залежність від викопних енергоресурсів. На основі узагальненого аналізу Н.В. Трушкіна обґрунтовано зазначає, що більшість європейських країн визнали доцільність переходу до «зеленої» економіки. При цьому такі країни прийняли національну зелену таксономію, тобто науково обґрунтовану класифікацію видів економічної діяльності, що сприяють досягненню екологічних цілей [1]. Таксономія ЄС як нормативно закріплена класифікація сталих видів діяльності є новим інструментом регулювання, що дозволяє державі та інвесторам спрямувати капітал на «зелені» та кліматично нейтральні проекти. При цьому значення цієї таксономії виходить за межі ЄС, оскільки країни, що прагнуть інтеграції у європейські ринки капіталу, мають розглядати її як орієнтир для власної політики сталого розвитку.

Україна також стоїть перед завданням імплементації європейської таксономії у свій правовий простір. Це завдання ускладнюється динамікою змін цього інструменту, але є актуальним як у зв'язку з євроінтеграційними зобов'язаннями, так і через необхідність залучення капіталу до післявоєнної відбудови, зокрема екологічної відбудови енергетики завдяки ВДЕ. А.А. Гонта та співавтори слушно відзначають, що усвідомлення необхідності швидкого переходу до зеленої економіки набирає обертів у наукових та бізнесових колах, у зв'язку з чим принципи та чинники сталого фінансування мають стати ключовими при інвестуванні повоєнної відбудови економіки України [2].

Мета статті. Дослідити процес формування, правові механізми та інституційну архітектуру таксономії ЄС, оцінити стан її імплементації в Україні та сформулювати рекомендації щодо запровадження національної таксономії сталих видів діяльності.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Питання розробки національної таксономії сталих видів

діяльності та принципів сталого фінансування були предметом розгляду таких вітчизняних дослідників як А.А. Гонта, М.Ю. Григорак, О. І. Воловик, І. О. Макаренко, Р.М. Фомінов, Н.В. Трушкіна, Г. П. Бортніков, Т. В. Орехова та О. М. Рябчин.

Виклад основного матеріалу.

І. Поняття та призначення таксономії ЄС.

Таксономія ЄС – це система класифікації, що визначає перелік екологічно сталих видів економічної діяльності та встановлює критерії, за якими визначається її екологічна сталість. Запровадження таксономії стало одним із елементів Європейського зеленого курсу та Плану дій ЄС щодо сталого фінансування. Важливість затвердження таксономії ЄС шляхом прийняття Регламенту (ЄС) 2020/852 (Регламент про таксономію) полягає у формуванні уніфікованого розуміння екологічної сталості для органів державної влади, приватних інвесторів, фінансових установ та компаній. Це, по-перше, сприяє переорієнтації фінансових потоків на проекти, що допомагають досягти кліматичних цілей ЄС до 2030 року та цілей Паризької угоди. Так, інвестори отримують можливість скеровувати інвестиції на сталі технології, а бізнес матиме доступ до нових джерел фінансування через світові ринки капіталу та фінансовий сектор [3]. По-друге, узгоджені критерії дозволяють відрізнити справжню екологічно сталу діяльність. Це, зокрема, запобігає практиці «грінвошингу» (фіктивній екологічній діяльності), коли несуттєво «зелені» проекти подаються як екологічні.

Особливе значення таксономія має для «зеленої» енергетики. Проекти у сфері відновлюваної енергетики (далі – ВДЕ) прямо відповідають критеріям таксономії як такі, що роблять «суттєвий внесок» у пом'якшення зміни клімату. Включення ВДЕ до таксономії підвищує зацікавленість інвесторів та полегшує залучення капіталу у галузь відновлюваної енергетики. На практиці європейські фінансові установи та фонди все частіше орієнтуються на таксономію при виборі проектів для фінансування через зниження регуляторних, фінансових ризиків та репутаційних ризиків. Зрештою, таксономія допомагає мобілізувати приватні інвестиції для досягнення цілей Європейського зеленого курсу, зменшуючи навантаження лише на державні кошти.

Крім того, таксономія стимулює розвиток ринку зелених фінансових інструментів (зелених облігацій, кредитів, інвестиційних фондів), оскільки надає їм чітку базу критеріїв. Інвестори отримують впевненість, що їхні кошти спрямовані на екологічно значущі проекти, а позичальники й емітенти можуть претендувати на пільгові умови фінансування, якщо їхні проекти відповідають таксономії. Отже, важливість таксономії ЄС полягає у формуванні прозорості

та надійної системи сталого фінансування, що вигідно як довкіллю, так і економіці.

II. Процес формування таксономії ЄС. Формування таксономії ЄС почалося у 2018 році, коли Єврокомісія ухвалила План дій щодо фінансування сталого зростання (COM/2018/097 final), який передбачив розробку загальної класифікації сталих видів економічної діяльності. З цією метою було сформовано Технічну експертну групу з питань сталого фінансування (TEG), яка розпочала розроблення критеріїв таксономії того ж року.

У 2019 році TEG опублікувала перший проєкт критеріїв для діяльності, що сприяє пом'якшенню зміни клімату. Після проведення консультацій з зацікавленими сторонами було напрацьовано науково-практичні рекомендації до визначення порогових значень для різних секторів. На основі цих рекомендацій у 2020 році ЄС прийняв базовий нормативно-правовий акт – Регламент (ЄС) 2020/852. Цей Регламент заклав фундаментальні положення: визначив шість екологічних цілей, загальні критерії віднесення діяльності до сталих, принцип «суттєвого внеску» і принцип «не завдавати значної шкоди» іншим цілям, а також передбачив розробку детальних технічних критеріїв через делеговані акти ЄК.

До шести екологічних цілей було віднесено: (1) пом'якшення наслідків зміни клімату (climate change mitigation); (2) адаптацію до зміни клімату (climate change adaptation); (3) сталий захист водних та морських ресурсів (sustainable use and protection of water and marine resources); (4) перехід до циклічної економіки (transition to a circular economy); (5) запобігання та контроль забруднення (pollution prevention and control); (6) захист та відновлення біорізноманіття й екосистем (protection and restoration of biodiversity and ecosystems).

У 2021-му році Регламент про таксономію було доповнено двома додатковими актами, що забезпечили його практичну реалізацію: Делегованим регламентом (ЄС) 2021/2139 та Делегованим регламентом (ЄС) 2021/2178. Так, Регламент 2021/2139 установив обов'язкові технічні скринінгові критерії для визначення видів діяльності, що роблять «суттєвий внесок» у пом'якшення зміни клімату або адаптацію до неї, та водночас не завдають значної шкоди іншим екологічним цілям. Його прийняття забезпечило науково обґрунтований механізм оцінки екологічної сталості із визначеними кількісними критеріями обов'язковими до застосування.

У свою чергу, Регламент 2021/2178 доповнив цей механізм, запровадивши стандартизовані обов'язки з розкриття інформації для фінансових і нефінансових компаній згідно зі статтею 8 Регламенту 2020/852. Так, підприємства зобов'язані звітувати про частку свого обороту, капітальних та операцій-

них витрат, що відповідають технічним критеріям таксономії. Разом акти зумовили реальний юридичний вплив таксономії ЄС, що перевів її з рівня політичної декларації на рівень регуляторного інструменту прямої дії, який формує поведінку учасників ринку.

У подальшому таксономія ЄС зазнала певних пом'якшень. Так, 2022 року після тривалих дискусій щодо спірних видів діяльності Єврокомісія скористалася правом доповнити таксономію «додатковим» Делегованим регламентом (ЄС) 2022/1214, який включив до переліку сталих за визначених умов окремі види діяльності у секторі атомної енергетики та виробництва електроенергії з природного газу. Ці види було визначено як «перехідні» для досягнення цілей пом'якшення зміни клімату, однак такий крок обумовив підвищення конкуренції для відновлювальних джерел енергії.

У 2023 році Єврокомісія завершила формування початкової таксономії для всіх шести екологічних цілей шляхом ухвалення заключних критеріїв. Так, Делегований регламент (ЄС) 2023/2486 (Environmental Delegated Act), встановив технічні критерії для видів діяльності, що роблять суттєвий внесок у чотири «не-кліматичні» цілі таксономії (перехід до циклічної економіки, стале водокористування, контроль забруднення, захист біорізноманіття). Паралельно з тим було внесено Делегований регламент (ЄС) 2023/2485 додав до кліматичної таксономії ще кілька видів діяльності, здатних суттєво сприяти кліматичним цілям (наприклад, виробництво ключових компонентів для низьковуглецевого транспорту). Нові акти набрали юридичної сили з 1 січня 2024 року.

Разом з цим реальний регуляторний ефект таксономії проявляється через обов'язки з розкриття інформації, закріплені в інших нормативно-правових актах, що роблять критерії таксономії обов'язковим елементом оцінки інвестиційної діяльності та корпоративної звітності. Так, у сфері інвестиційної діяльності Регламент (ЄС) 2019/2088 про розкриття інформації про сталі фінанси (SFDR) зобов'язує учасників фінансових ринків розкривати, яка частка їхніх інвестицій відповідає технічним критеріям таксономії (taxonomy-aligned), а які активи лише підпадають під сферу технічних активів (taxonomy-eligible). В цьому контексті варто пояснити, що виробництво електроенергії з вітру є «eligible» діяльністю, однак лише конкретна вітрова станція, що відповідає всім технічним критеріям, може вважатися «aligned». Деталізацію цих вимог, а також стандартизовані шаблони розкриття інформації, встановлено у Регламенті Комісії (ЄС) 2022/1288 (Regulatory Technical Standards).

У свою чергу, Директива (ЄС) 2022/2464 про корпоративну звітність зі сталого розвитку (CSRD)

інтегрує таксономію у корпоративну звітність, зобов'язуючи великі компанії та емітентів розкривати відповідність своєї діяльності технічним критеріям сталості. Спираючись на стандарти ESRS (Європейські стандарти звітності в галузі сталого розвитку, затверджені Делегованим регламентом (ЄС) 2023/2772), Директива CSRD зобов'язує великі компанії та емітентів з регульованих ринків ЄС звітувати про частку свого обороту, капітальні витрати та операційні витрати, що відповідають критеріям таксономії. Порядок такого звітування регулюється відповідно до Делегованого регламенту (ЄС) 2021/2178.

У результаті така система формує повноцінний ланцюг прозорості: компанії через CSRD розкривають показники відповідності технічним критеріям таксономії; фінансові установи використовують ці дані для виконання вимог SFDR при розкритті інформації про екологічні характеристики своїх фінансових продуктів; інвестори та ринок отримують уніфіковану та порівнянну екологічну інформацію для прийняття рішень про інвестування. За такої взаємодії таксономія перестає бути лише екологічним класифікатором, оскільки перетворюється на системоутворюючий елемент регулювання сталого фінансування ЄС на основі відкритої звітності. Й, хоча така звітність сама по собі не зобов'язує здійснювати інвестиції виключно у сталі проєкти, інвестори мають стимули уникати «коричневі» види діяльності, оскільки вони несуть потенційні ризики (підвищення екологічних квот, посилення регуляторних вимог, необхідність витрат на модернізацію та адаптацію тощо).

Отже, на початок 2024 року ЄС створив повністю функціонуючу нормативну базу, яка містить визначені правила звітування та критерії сталості для широкого кола галузей економіки. Водночас через новизну цього механізму та динамічність політичних цілей таксономія ЄС продовжує перебувати у стані розвитку та редагувань. Так, у 2025 році почалася розробка нового Делегованого акту, що має зменшити надмірне звітне навантаження для компаній (наприклад, через уточнення показників, відмову від надлишкових технічних вимог та можливість матеріальності для окремих видів діяльності) [4]. Окрім того, 7 листопада 2025 року Єврокомісія відкрила «call for evidence» щодо подальших змін технічних критеріїв для всіх шести екологічних цілей, запрошуючи експертів, наглядові органи та учасників ринку надати пропозиції щодо модернізації й адаптації таксономії до технологічного прогресу та практичних потреб.

III. Інституційний механізм таксономії ЄС. Європейська Комісія відіграє центральну роль у впровадженні та розвитку таксономії ЄС. Базовий Регламент 2020/852 уповноважує її приймати та

оновлювати делеговані регламенти, що визначають технічні критерії для класифікації певної діяльності як екологічно сталої. Перед ухваленням таких критеріїв Європейська Комісія проводить консультації зі спеціальними експертними органами.

Спеціальним експертним органом, зокрема, є Постійна платформа зі сталого фінансування (Platform on Sustainable Finance). Початково вона була створена на заміну попередній Технічній експертній групі (TEG) і функціонує як дорадчий орган, до якого входять представники інституцій ЄС, бізнесу, науковці та громадські експерти. Основною метою цієї платформи є надання рекомендацій Європейській Комісії щодо вдосконалення таксономії та розробки нових критеріїв.

Паралельно в якості спеціального експертного органу функціонує Експертна група держав-членів (Member States Expert Group on Sustainable Finance), до якої кожна країна ЄС делегує представників. Ця група забезпечує координацію з національними регуляторами та надає зворотний зв'язок від урядів окремих держав.

Європейський парламент та Рада ЄС здійснюють додатковий нагляд за впровадженням таксономії. Вони схвалили основний Регламент про таксономію, а також мають право заперечувати проти делегованих регламентів Комісії. Наприклад, при включенні до таксономії газу й атомної енергетики 328 депутатів виступали проти, чого майже вистачило для вето, яке потребувало абсолютної більшості у 353 голоси [5].

На рівні контролю за дотриманням вимог таксономії у фінансовому секторі ключову роль відіграють Європейські наглядові органи – Європейське управління з цінних паперів та ринків (ESMA), Європейське банківське управління (EBA) та Європейське управління зі страхування (EIOPA). Вони розробляють вторинні стандарти і рекомендації, що враховують таксономію (наприклад, вимоги до розкриття інформації фінансовими посередниками чи до управління ризиками).

Хоча регламенти є актами прямої дії, безпосередня реалізація таксономії відбувається на рівні держав-членів. Національні уряди визначають власні стратегії екологічного розвитку, що враховують таксономію ЄС при прийнятті рішення про спрямування капіталу у певні проєкти. У той час як Національні регулятори контролюють, щоб компанії та банки належним чином звітували про свою діяльність за критеріями таксономії, і застосовують санкції за порушення вимог розкриття такої інформації.

Європейський інвестиційний банк (ЄІБ) та інші міжнародні фінансові установи також активно використовують таксономію на практиці, застосовуючи її критерії при оцінці проєктів. Фактично це робить

таксономію загальноєвропейським стандартом для визначення «зеленості» інвестицій. Таким чином, інституційна архітектура забезпечує механізми регуляторного впровадження та редагування таксономії (Європейська комісія, Європарламент, Рада ЄС), науково-експертну підтримку (постійна платформа зі сталого фінансування, експертна група держав-членів), нагляд (наглядові органи, фінансові установи) та практичне застосування (національні уряди, зацікавлені інвестори тощо).

В цьому контексті Т. В. Орехова та О. М. Рябчин підіймають актуальне питання суперечливості «зеленого фактору підтримки» в банківських правилах. Організатори такої ініціативи сподіваються, що банківське кредитування більше, ніж раніше, сприятиме прискоренню переходу до кліматично нейтральної економіки. Проте такий екологічний фактор підтримки по суті означає відхід від фундаментальних правил ризик-орієнтованого підходу діяльності банків, оскільки немає емпіричних доказів того, що зелений вплив менш ризикований, ніж інші [6]. Зазначена проблема дійсно потребує уваги, особливо в контексті вітчизняного післявоєнного відновлення, що має враховувати потенційні економічні ризики та відштовхуватися від принципу ефективності.

IV. Стан та перспективи запровадження таксономії сталих інвестицій в Україні. В Україні наразі відсутня власна нормативно закріплена таксономія сталих видів діяльності. І.О. Макаренко та Р.М. Фомінов доречно наголошують, що відсутність системи унормування та стандартизованих механізмів звітності ESG в Україні є значною прогалиною порівняно з нормативно-правовою базою ЄС. Водночас усунення цієї проблеми шляхом розробки та впровадження стандартів таксономії та вимог до звітності ESG може сприяти розвитку сталого фінансування та сприянню відповідальним інвестиційним практикам в Україні [7].

Певна робота над створенням умов для впровадження таксономії вже почалася. Як країна-кандидат на вступ до ЄС, Україна декларує намір гармонізувати своє законодавство з європейським, у тому числі у сфері сталого фінансування. Реалізація таксономії розглядається урядом як важливий інструмент як для післявоєнної відбудови, так і для залучення міжнародних інвестицій у «зелену» трансформацію економіки [8]. Зокрема, заступник Міністра економіки України публічно наголосив, що імплементація таксономії ЄС є стратегічно необхідною: по-перше, для законодавчого зближення з вимогами Європейського зеленого курсу, а по-друге, тому що таксономія забезпечує прозорі та зрозумілі критерії для залучення «зеленого» фінансування, що особливо важливо для українського бізнесу в умовах обмежених ресурсів [9].

На думку Г. П. Бортнікова, Національний банк та Національна комісія з цінних паперів та фондових ринків (далі – НКЦПФР) мають поєднати свої зусилля у розробці національної класифікації видів діяльності у сталому фінансуванні з урахуванням європейських стандартів [10]. На практиці перші кроки в цьому напрямку вже зроблено. Так, у 2021 році Національний банк України та Національна комісія з цінних паперів та фондового ринку (НКЦПФР) уклали меморандуми з Міжнародною фінансовою корпорацією (IFC) про співпрацю в розвитку сталого фінансування в Україні, зокрема шляхом розробки стандартів «зеленого» фінансування [11].

В 2023 році Національним банком України було розроблено Стратегію розвитку фінансового сектору України (оновлена у 2025 році), яка передбачає розвиток сталого фінансування через оновлення відповідної політики, розвиток інструментів протидії «грінвошінгу», запровадження соціальних облігацій та облігацій сталого розвитку, запровадження розкриття інформації про ESG та впровадження ESG-рейтингування. Відповідальними за це суб'єктами визначено НБУ, НКЦПФР та Мінфін [12]. Хоча перелічені цілі відповідають прийняттю національної зеленої таксономії, вона не фігурує у тексті стратегії безпосередньо.

Водночас, у «Дорожній карті сталого фінансування 2025–2030» від НКЦПФР прямо передбачена необхідність адаптувати та впровадити таксономію ЄС в Україні як один з ключових кроків у довгостроковій перспективі [13]. Виконання цього завдання покладається на саму НКЦПФР, що цілком відповідає природі цього інструменту. Попри екологічні цілі, «зелена» таксономія є не екологічним, а фінансово-ринковим регуляторним інструментом, створеним для того, щоб спрямовувати потоки капіталу та визначати вимоги до розкриття інформації на фінансових ринках. Саме тому в ЄС її основний механізм інтегрований у Регламенту про розкриття інформації про сталі фінанси (SFDR) та Директива ЄС про корпоративну звітність зі сталого розвитку (CSRD), що покладають обов'язки на бізнес та учасників ринку капіталу.

Інші органи також виконують важливі функції в процесі розробки політики сталого фінансування та таксономії, узгодженої з нормами ЄС. У 2024 році при Міністерстві економіки почав роботу Офіс зеленого переходу – незалежний консультативно-дорадчий орган, що займається координацією кліматичної та фінансової політики. В рамках роботи цього офісу у 2025 році було підготовано спеціальний «Посібник з використання таксономії ЄС для залучення фінансування» для вітчизняних проєктів.

В межах проєкту «Capacities for Climate Action (C4CA)», який є компонентом ширшого проєкту

«Підтримка України на шляху до амбітної та інтегрованої кліматичної політики (Green Ukraine)», було утворено Український Кліматичний Офіс (УКО). За своїм призначенням УКО виступає центром передового досвіду з питань зміни клімату в Україні, діяльність якого спрямована на вирішенні міжсекторальних проблем, пов'язаних зі зміною клімату та сприянням забезпеченню сталого розвитку України в майбутньому. Реалізація зазначених проєктів підтримується Німецьким товариством міжнародного співробітництва (GIZ) на замовлення Федерального міністерства економіки та захисту клімату Німеччини (BMWK) в рамках Міжнародної кліматичної ініціативи (IKI) та співфінансується Європейським союзом [14].

Під керівництвом Секретаріату Кабінету Міністрів України, під егідою Офісу Президента України за підтримки УКО було запущено Платформу сталого фінансування – координаційний майданчик, що об'єднує уряд, регуляторів, банки, бізнес і донорів для просування євростандартів у фінансовій сфері [15]. Фактично платформа стала ще одним національним координаційним механізмом, який сприятиме реалізації відбудови, інтеграції України до ЄС, довгостроковому сталому розвитку та створенню сприятливого середовища для інвестицій.

Правове регулювання державних (публічних) інвестицій також зазнає суттєвих змін, що фактично створює підґрунтя для ефективного застосування зеленої таксономії після її впровадження. Поступово держава переорієнтується на процедури «проактивного» інвестування, що враховують державні пріоритети (зокрема, сталого розвитку). Про це, зокрема, свідчить комплексне реформування системи відбору державних інвестиційних проєктів шляхом затвердження трьох постанов:

- Постанова КМУ № 527 про деякі питання управління публічними інвестиціями затвердила Порядок підготовки та Порядок оцінки публічних інвестиційних проєктів, а також Порядок формування проєктного портфеля публічних інвестицій держави (регіону, територіальної громади) та Порядок реалізації публічних інвестиційних проєктів та програм публічних інвестицій

- Постанова КМУ № 232 про деякі питання розподілу публічних інвестицій утворила Міжвідомчу комісію з питань розподілу публічних інвестицій та затвердила Порядок розподілу коштів державного бюджету на підготовку та реалізацію публічних інвестиційних проєктів та програм публічних інвестицій.

- Постанова КМУ № 294 затвердила Порядок розроблення та моніторингу реалізації середньострокового плану пріоритетних публічних інвестицій держави», що має враховувати наскрізні стратегічні

цілі пріоритетні галузі (сектори) для публічного інвестування.

Водночас український банківський сектор також адаптується до «екологічного тренду» на підтримку сталих видів діяльності. Наприклад, 2025 року Ощадбанк у співпраці з Європейським банком реконструкції та розвитку (ЄБРР) запустив програму «зелених» кредитів для фізичних осіб [16]. У той же час Асоціація банків України створила комітет з ESG, який вивчає європейські регуляції. Як зазначає керівник управління екологічних і соціальних ризиків Укргазбанку, «банки не можуть залишатися осторонь європейського регуляторного поля, у тому числі майбутнього запровадження таксономії сталих видів діяльності», проте головним викликом залишається брак кваліфікованих фахівців, обізнаних зі специфікою сталого фінансування [9]. Такі попередження сигналізують про потребу в державному заохоченні здобуття відповідних навичок (наприклад, через платформу Дія.Освіта).

Варто відзначити, що навіть після прийняття національної зеленої таксономії, вона потребуватиме подальшої уваги. Чисельні зміни до правового регулювання демонструють, що таксономія ЄС функціонує як «жива» нормативна система, що перебуває у постійному оновленні. Це ставить особливу проблему перед Україною при прийнятті вітчизняної таксономії, оскільки вимагає врахування всіх нових змін та Делегованих регламентів. Інституційно така система вимагає функціонування спеціалізованого органу, який би моніторив зміни у ЄС та оперативно вносив відповідні корективи до українських технічних критеріїв таксономії. Таким органом може стати спеціальна міжвідомча структура при НКЦПФР, що буде співпрацювати з Урядовим офісом координації європейської та євроатлантичної інтеграції України, Офісом зеленого переходу при Мінекономіки, Українським кліматичним офісом (зокрема, Платформою сталого фінансування) та НБУ, оскільки всі названі структури є фактично дотичними до таксономії.

Висновки. Таксономія ЄС є відносно новим правовим інструментом, який комплексно поєднує екологічні критерії сталої діяльності з механізмами фінансового регулювання та корпоративної звітності.

Таким чином, таксономія створює уніфіковану класифікацію інтегровану в обов'язки розкриття інформації, що використовується як приватними, так й публічними інвесторами. Зрештою, прозорість та визначеність цього механізму сприяє боротьбі з «грінвошингом», а також стимулює перерозподіл капіталу у бік сталих проектів: публічні інвестори орієнтуються на досягнення стратегічних екологічних цілей, а приватні інвестори уникають «коричневих» видів діяльності через підвищені регуляторні, трансформаційні та репутаційні ризики.

На сучасному етапі в Україні відсутня юридично закріплена класифікація сталих видів діяльності. Аналіз державних стратегічних документів та діяльності НКЦПФР, НБУ, Мінекономіки, Платформи сталого фінансування та Українського кліматичного офісу свідчить про поступове формування основ для впровадження національної зеленої таксономії. Водночас, хоча інституційна підтримка розробки таксономії та сталого фінансування є активною, її діяльність є фрагментарною та потребує більш чіткого стратегічного та адміністративного узгодження.

Зрештою, для ефективного запровадження таксономії в Україні рекомендується:

- прийняти національну таксономію, засновану на положеннях Регламенту (ЄС) 2020/852 про таксономії та супутніх нормативно-правових актах (щодо розкриття інформації ESG для великих підприємств і фінансових установ тощо);

- утворити спеціалізовану міжвідомчу структуру при НКЦПФР, що буде відповідальною за розробку та оновлення технічних критеріїв відповідно до таксономії ЄС;

- визначити розподіл повноважень та форми взаємодії між НКЦПФР, Урядовим офісом координації європейської та євроатлантичної інтеграції України, Офісом зеленого переходу при Мінекономіки, Українським кліматичним офісом (зокрема, Платформою сталого фінансування) та НБУ щодо національної таксономії;

- створити систему підготовки фахівців у сфері сталого фінансування через «Дія.Освіта», щоб забезпечити спроможність банків та компаній виконувати нові вимоги.

ЛІТЕРАТУРА

1. Трушкіна Н. Зелені облігації як інструмент сталого фінансування національної економіки України у рамках реалізації зеленої таксономії ЄС. *Débats scientifiques et orientations prospectives du développement scientifique: матеріали наукової конференції* (м. Париж, 8 липня 2022 р.). С. 22–26. <https://doi.org/10.36074/logos-08.07.2022.003>
2. Гонта А. А., Григорак М. Ю., Воловик О. І. Таксономія об'єктів сталого фінансування для моделювання системи управління ризиками. *Кібернетика та комп'ютерні технології*. 2022. № 3. С. 7–22. <https://doi.org/10.34229/2707-451X.22.3.2>
3. ЄЗК: стале інвестування. *Українська енергетика*. 28 травня 2021. URL: <https://ua-energy.org/uk/posts/yez-k-stale-investuvannia>

4. Commission to cut EU taxonomy red tape for companies. Press release. European Commission. 4 July 2025. URL: https://finance.ec.europa.eu/publications/commission-cut-eu-taxonomy-red-tape-companies_en
5. Taxonomy: MEPs do not object to inclusion of gas and nuclear activities. Press Releases. European Parliament. 06.07.2022. URL: https://www.europarl.europa.eu/news/en/press-room/20220701IPR34365/taxonomy-meps-do-not-object-to-inclusion-of-gas-and-nuclear-activities?utm_source=chatgpt.com
6. Орехова Т.В., Рябчин О.М. Трансформація фінансового ринку ЄС до вимог «зеленого переходу». *Актуальні проблеми міжнародних відносин : Збірник наукових праць*. 2024. Випуск 159 (спецвипуск). Частина 1. С 12–15. URL: https://www.iir.edu.ua/sites/default/files/2024-10/АПМВ_159_СПЕЦВИПУСК_Ч1.pdf
7. Макаренко І.О., Фомінов Р.М. Таксономія сталого розвитку ЄС та українська система кодифікації сталого розвитку. *Механізми протидії сучасним викликам і загрозам: досвід ЄС для України* : матеріали Міжнародної науково-практичної конференції (м. Суми, 28-29 лютого 2024 р.). Суми: СумДУ, 2024. С. 200–204. URL: <https://essuir.sumdu.edu.ua/server/api/core/bitstreams/372f52b5-08cd-4202-9e3e-cf9402ed0944/content>
8. Як Таксономія ЄС допоможе Україні залучати зелене фінансування. Офіс зеленого переходу. 31.03.2025. URL: <https://gto.dixigroup.org/novynnyu/yak-taksonomiia-yes-dopomozhe-ukraini-zaluchaty-zelene-finansuvannia>
9. Таксономія ЄС змінює правила гри: Україна трансформує систему публічних інвестицій. Міжнародний фонд відродження. 4 квітня 2025. URL: <https://www.irf.ua/taksonomiya-yes-zminyuє-pravyly-gry-ukrayina-transformuє-systemu-publichnyh-investytcij/>
10. Бортніков Г. П. Екологічна таксономія сталих фінансів. *Стратегічні пріоритети соціально-економічного розвитку в умовах інституційних перетворень глобального середовища*: матеріали X Міжнародної науково-практичної конференції (м. Одеса, 11 листопада 2022 р.). Львів-Торунь : Liha-Pres, 2022. С. 10–13. <https://doi.org/10.36059/978-966-397-254-1-2>
11. Національний банк та IFC спільно працюватимуть над розвитком «зеленого фінансування». НБУ. 16 квітня 2021. URL: <https://bank.gov.ua/ua/news/all/natsionalniy-bank-ta-ifc-spilno-pratsyuvatimut-nad-rozvitkom-zelenogo-finansuvannya>
12. Стратегія розвитку фінансового сектору. НБУ. URL: https://bank.gov.ua/admin_uploads/article/Strategy_finsector_NBU.pdf?v=14
13. <https://data.sbfnetwork.org/sites/default/files/survey-attachments/2025-07/Sustainable%20Finance%20Roadmap.pdf>
14. Український кліматичний офіс. Офіційний веб-сайт. URL: <https://ukrainian-climate-office.org/pro-nas/>
15. Empowering Ukraine’s Resilience: Official Launch of the Sustainable Finance Platform. Delegation of the European Union to Ukraine. 08.12.2025. URL: https://www.eeas.europa.eu/delegations/ukraine/empowering-ukraine%E2%80%99s-resilience-official-launch-sustainable-finance-platform_en
16. Ощадбанк та ЄБРР запустили «зелені» кредити для українців: перші позики вже надані. Delo UA. 4 квітня 2025. URL: <https://delo.ua/news/oshhadbank-ta-jebrr-zapustili-zeleni-krediti-dlya-ukrayinciv-persi-poziki-vze-nadani-444285/>

REFERENCES

1. Trushkina, N. (2022). Green bonds as an instrument of sustainable financing of Ukraine’s national economy within the implementation of the EU green taxonomy. *Débats scientifiques et orientations prospectives du développement scientifique: Proceedings of the Scientific Conference* (Paris, July 8, 2022), 22–26. <https://doi.org/10.36074/logos-08.07.2022.003> [in Ukrainian].
2. Honta, A.A., Hryhorak, M.Yu., & Volovyk, O.I. (2022). Taxonomy of sustainable finance objects for risk-management system modelling. *Kibernetyka ta kompiuterni tekhnolohii*, (3), 7–22. <https://doi.org/10.34229/2707-451X.22.3.2> [in Ukrainian].
3. EU taxonomy: sustainable investing. (2021, May 28). *Ukrainska enerhetyka*. Retrieved from: <https://ua-energy.org/uk/posts/yezk-stale-investuvannia> [in Ukrainian].
4. European Commission. (2025, July 4). *Commission to cut EU taxonomy red tape for companies* (Press release). Retrieved from: https://finance.ec.europa.eu/publications/commission-cut-eu-taxonomy-red-tape-companies_en
5. European Parliament. (2022, July 6). *Taxonomy: MEPs do not object to inclusion of gas and nuclear activities* (Press release). Retrieved from: <https://www.europarl.europa.eu/news/en/press-room/20220701IPR34365/taxonomy-meps-do-not-object-to-inclusion-of-gas-and-nuclear-activities>
6. Oriekhova, T.V., & Riabchyn, O.M. (2024). *Transformation of the EU financial market towards the “green transition” requirements. Aktualni problemy mizhnarodnykh vidnosyn: Collection of Scientific Papers*, 159 (special issue), part

- 1, 12–15. Retrieved from: https://www.iir.edu.ua/sites/default/files/2024-10/АПМВ_159_СПЕЦВИПУСК_Ч1.pdf [in Ukrainian].
7. Makarenko, I.O., & Fominov, R.M. (2024). EU sustainable development taxonomy and the Ukrainian sustainable development codification system. *Mechanisms for countering modern challenges and threats: EU experience for Ukraine: Proceedings of the International Scientific and Practical Conference* (Sumy, February 28–29, 2024) (pp. 200–204). Sumy: SumDU. Retrieved from: <https://essuir.sumdu.edu.ua/server/api/core/bitstreams/372f52b5-08cd-4202-9e3e-cf9402ed0944/content> [in Ukrainian].
 8. Ofis zelenoho perekhodu. (2025, March 31). *How the EU taxonomy will help Ukraine attract green financing*. Retrieved from: <https://gto.dixigroup.org/novyny/yak-taksonomiia-yes-dopomozhe-ukraini-zaluchaty-zelene-finansuvannia> [in Ukrainian].
 9. International Renaissance Foundation. (2025, April 4). *EU taxonomy changes the rules of the game: Ukraine transforms the public investment system*. Retrieved from: <https://www.irf.ua/taksonomiya-yes-zminyuye-pravyly-gry-ukrayina-transformuye-systemu-publichnyh-investycij/> [in Ukrainian].
 10. Bortnikov, H.P. (2022). Environmental taxonomy of sustainable finance. In *Stratehichni priorytety sotsialno-ekonomichnoho rozvytku v umovakh instyutysiinykh peretvoren hlobalnoho seredovyshcha: Proceedings of the 10th International Scientific and Practical Conference* (Odesa, November 11, 2022) (pp. 10–13). Lviv–Torun: Liha-Pres. <https://doi.org/10.36059/978-966-397-254-1-2> [in Ukrainian].
 11. National Bank of Ukraine (2021, April 16). *The National Bank and IFC will jointly work on the development of green financing*. Retrieved from: <https://bank.gov.ua/ua/news/all/natsionalniy-bank-ta-ifc-spilno-pratsyuvatimut-nad-rozvitkom-zelenogo-finansuvannya> [in Ukrainian].
 12. *National Bank of Ukraine Financial sector development strategy*. Retrieved from: https://bank.gov.ua/admin_uploads/article/Strategy_finsector_NBU.pdf?v=14 [in Ukrainian].
 13. National Securities and Stock Exchange Commission. (2025). *Sustainable Finance Roadmap 2025-2030*. Retrieved from: <https://data.sbfnetwork.org/sites/default/files/survey-attachments/2025-07/Sustainable%20Finance%20Roadmap.pdf>
 14. Ukrainian Climate Office. Retrieved from: <https://ukrainian-climate-office.org/pro-nas/> [in Ukrainian].
 15. Delegation of the European Union to Ukraine. (2025, December 8). *Empowering Ukraine's resilience: Official launch of the Sustainable Finance Platform*. Retrieved from: https://www.eeas.europa.eu/delegations/ukraine/empowering-ukraine%E2%80%99s-resilience-official-launch-sustainable-finance-platform_en
 16. Delo UA. (2025, April 4). *Oshadbank and EBRD launched "green" loans for Ukrainians: the first loans have already been granted*. Retrieved from: <https://delo.ua/news/oshadbank-ta-jebrr-zapustili-zeleni-krediti-dlya-ukrayinciv-persi-poziki-vze-nadani-444285/> [in Ukrainian].

MAMAIEV ILLIA

Research Assistant of the Scientific and Research Institute of Providing Legal Framework
for the Innovative Development of NALS of Ukraine

EU TAXONOMY AS AN INSTRUMENT OF SUSTAINABLE FINANCE: PROSPECTS FOR IMPLEMENTATION IN UKRAINE

Problem setting. The global transition toward environmentally sustainable economic activities is driven by the need to protect the environment and reduce dependence on fossil fuels. The EU Taxonomy has become a central regulatory tool for directing capital into green and climate-neutral projects and now serves as a reference point for countries seeking closer integration with European financial markets. Ukraine faces the task of adapting this framework to its legal system, which is essential both for meeting EU integration commitments and for attracting investment into post-war reconstruction, particularly in renewable energy.

Analysis of recent research and publications. The development of a national taxonomy of sustainable activities and the principles of sustainable finance has been addressed by Ukrainian scholars such as A.A. Honta, M. Yu. Hryhorak, O. I. Volovyk, I. O. Makarenko, R.M. Fominov, N.V. Trushkina, H. P. Bortnikov, T. V. Oriekhova ta O. M. Riabchyn.

Purpose of research. To examine the development process, legal mechanisms, and institutional architecture of the EU Taxonomy, to assess the state of its implementation in Ukraine, and to formulate recommendations for introducing a national taxonomy of sustainable economic activities.

Article’s main body. The article examines the evolution, legal mechanisms, and institutional architecture of the EU Taxonomy as a classifier of sustainable economic activities, including Regulation (EU) 2020/852 and the relevant delegated acts. It demonstrates the Taxonomy’s integration into financial and corporate disclosure regimes under the Sustainable Finance Disclosure Regulation (SFDR) and the Corporate Sustainability Reporting Directive (CSRD). The role of the European Commission, the Platform on Sustainable Finance, the Member States Expert Group, and the European Supervisory Authorities in shaping and updating technical screening criteria is characterized. Emphasis is placed on the market effect of transparency: although the Taxonomy does not impose prohibitions, its standardised disclosure requirements reduce information asymmetry, highlight transformational and regulatory risks associated with brown assets, and stimulate the reallocation of capital towards green projects, particularly renewable energy. The article analyses the current state of introducing a national taxonomy in Ukraine, revealing the absence of a legally established system despite fragmented initiatives by the NSSMC, NBU, the Ministry of Economy, and other coordination platforms. It concludes that dynamic alignment with EU law and the introduction of sustainability disclosure obligations are essential prerequisites for accessing international capital. It is recommended to adopt a national taxonomy based on the requirements of Regulation (EU) 2020/852 and the accompanying ESG-related acts; to establish an interagency body under the NSSMC responsible for developing and updating technical criteria; to define mechanisms of coordination among key public authorities; and to introduce a system for training specialists in sustainable finance.

Conclusions and prospects for development. For the effective implementation of the taxonomy in Ukraine, it is recommended to: (1) adopt a national taxonomy based on the provisions of Regulation (EU) 2020/852 on taxonomy and the accompanying regulatory acts (including ESG disclosure requirements for large enterprises and financial institutions); (2) establish a specialised interagency body under the National Securities and Stock Market Commission (NSSMC) responsible for developing and updating technical screening criteria in alignment with the EU Taxonomy; (3) define the distribution of competences and mechanisms of coordination among the NSSMC, the Government Office for European and Euro-Atlantic Integration of Ukraine, the Green Transition Office under the Ministry of Economy, the Ukrainian Climate Office (including the Sustainable Finance Platform), and the National Bank of Ukraine regarding the national taxonomy; (4) create a system for training specialists in sustainable finance through the “Diia.Osvita” platform to ensure the capacity of banks and companies to comply with the new requirements.

Key words: EU taxonomy, environmental sustainability, ESG principles, capital mobilisation, green investments, green economy.

За ДСТУ 8302:2015 цю статтю слід цитувати:

Мамаєв І. О. Таксономія ЄС як інструмент сталого фінансування: перспективи впровадження в Україні. *Право та інновації*. № 4 (52). С. 108–116. doi: [https://doi.org/10.37772/2518-1718-2025-4\(52\)-14](https://doi.org/10.37772/2518-1718-2025-4(52)-14).

Дата подання автором: 11.12.2025

Дата прийняття після рецензування: 19.12.2025

Дата опублікування: 23.12.2025